

Załącznik nr 2

dr Marcin Janik

Katedra Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Śląski w Katowicach

**Opis dorobku i osiągnięć w pracy naukowo-badawczej
(autoreferat)**

Katowice, dnia 1 marca 2016 r.

Spis treści

1. Stopień naukowy.....	3
2. Zatrudnienie w jednostkach naukowych.....	3
3. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.....	3
4. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.....	15
a) Pozostałe obszary badawcze.....	16
b) Plany naukowo-badawcze.....	29
c) Współpraca naukowa z innymi ośrodkami akademickimi.....	29
d) Udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach	30
e) Funkcja promotora pomocniczego.....	30
5. Osiągnięcia w pracy organizacyjnej.....	31
6. Działania eksperckie.....	32
7. Osiągnięcia w pracy dydaktycznej oraz popularyzatorskie.....	32

1. Stopień naukowy

Pracę naukowo-dydaktyczną rozpocząłem w 1999 r., na stanowisku asystenta w Katedrze Prawa i Postępowania Administracyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W latach 1999–2005 pobierałem stypendium doktoranckie. Stopień naukowy doktora nadany mi został mocą uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego podjętej w dniu 19 kwietnia 2005 r. Podstawą do jej podjęcia była pozytywnie zakończona obrona dysertacji zatytułowanej *Policja sanitarna. Zagadnienia administracyjnoprawne*, przygotowanej w Katedrze Prawa i Postępowania Administracyjnego. Promotorem rozprawy doktorskiej była Pani prof. dr hab. Lidia Zacharko, zaś recenzentami Pan prof. zw. dr hab. Jan Szreniawski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) i Pan prof. zw. dr hab. Ernest Knosala (Uniwersytet Śląski w Katowicach).

2. Zatrudnienie w jednostkach naukowych

Od roku 2005 do chwili obecnej jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, w latach 2002–2015 w Katedrze Prawa i Postępowania Administracyjnego, natomiast od 2015 r. w wyniku zmian organizacyjnych w Katedrze Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji¹. Od roku 2008 pozostaję także zatrudniony na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Zarządzania i Nauk Społecznych w Tychach (obecnie Wydział Zamiejscowy Akademii Krakowskiej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie). W latach 2005–2008 byłem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Ponadto w latach 2009–2013 prowadziłem również zajęcia na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach².

3. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1852 z późn. zm.)

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

„Płaszczyzny działania organów policji sanitarnej w sferze nadzoru sanitarnego i epidemiologicznego. Studium administracyjnoprawne”

---

¹ Pozycja III.Q.2 zał. nr 4.

² Pozycja III.Q.3 zał. nr 4.

b) autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa:

M. Janik, *Płaszczyzny działania organów policji sanitarnej w sferze nadzoru sanitarnego i epidemiologicznego. Studium administracyjnoprawne*, Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, Katowice 2015, ISBN 978-83-60743-94-2, ss. 246, recenzent wydawniczy dr hab. Jarosław Dobkowski prof. UWM. Publikację sfinansowano z indywidualnego grantu badawczego Narodowego Centrum Nauki (NCN) w Krakowie w ramach programu OPUS, przyznanego na podstawie decyzji Dyrektora NCN nr DEC-2011/01/B/HS5/00661 z dnia 1 grudnia 2011 r.

Przyczynkiem do prac nad monografią stała się refleksja nad przypadkami epidemicznego i transgranicznego rozprzestrzeniania się chorób, które stanowią wyzwanie dla ochrony zdrowia, katalizując w tym zakresie wielostronną współpracę mającą na celu kontrolę rozprzestrzeniania się epidemii. Działania te wpisują się w dyskurs prowadzony przez przedstawicieli nauk prawnych, ekonomicznych i medycznych, którego lejtmotywnym jest pogląd G.H. Brundtland, która zauważyła, że „stoimy u progu globalnego kryzysu związanego z chorobami zakaźnymi. Żaden kraj nie jest bezpieczny. Żaden kraj nie może sobie pozwolić na ignorowanie tego zagrożenia”. Przytoczony pogląd uświadamia nam, że transnarodowe rozprzestrzenianie się chorób opisywane w literaturze jako „mikrobowa unifikacja świata” nabiera obecnie nowego charakteru, a przede wszystkim nowego dynamizmu. Z powyższą problematyką w ścisłym związku pozostają działania podejmowane w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, przyjmujące postać „działań zsumowanych”.

Przystępując do badań, przyjąłem, iż fundamentem sprawności i skuteczności działań w analizowanych obszarach jest założenie, że wszelkie zagrożenia dla zdrowia publicznego powinny być wykrywane na poziomie lokalnym w ramach rutynowego nadzoru. Dlatego szczególny nacisk musi być położony na rozwijanie struktur odpowiedzialnych za monitorowanie zagrożeń zdrowotnych na poziomie lokalnym. Wskazałem również, że ochrona zdrowia stanowi swoisty fenomen, ponieważ działania krajowych organów policyjnych mają bezpośrednie przełożenie na działania i procesy przebiegające poza granicami poszczególnych państw. Stwierdzenie to prowadzi do konstatacji, że podejmowane działania nie zamykają się w granicach poszczególnych państw, ale oddziałują na inne państwa, bowiem żaden pojedynczy kraj nie posiada ani potencjału, ani bodźców do rozwiązywania samodzielnie tych problemów.

Konsekwencją powyższej konstatacji była konieczność uzyskania odpowiedzi na następujące szczegółowe pytania: jak w świetle badań naukowych i studiów można ocenić zagrożenia dla zdrowia (oraz innych dóbr policyjnych), jakie są prawne i instytucjonalne

determinanty ochrony zdrowia (oraz innych dóbr policyjnych), jakie są globalne i regionalne gwarancje zdrowia (oraz innych dóbr policyjnych, dóbr publicznych).

Dokonując wyborów o charakterze metodologicznym, przyjąłem perspektywę mieszaną, opisowo-normatywną, tj. w zależności od analizowanego problemu wskazałem, „jak jest” bądź formułowałem postulaty, „jak być powinno”. Takie podejście znajduje uzasadnienie w stwierdzeniu, że rolą badacza jest formułowanie wniosków służących doskonaleniu analizowanych instytucji prawnych. Dlatego w przyjętej metodologii nie ograniczyłem się jedynie do zastosowania metody dogmatycznej, ale posłużyłem się także metodą historyczną i komparatystyczną. Umożliwiło to uzyskanie całościowego obrazu analizowanych instytucji prawnych oraz sformułowanie konkretnych postulatów *de lege ferenda*. Metodyka badań została również oparta na badaniach literaturowych, w szczególności dorobku doktryny prawa administracyjnego. W ograniczonym zakresie skorzystałem ze spuścizny nauki prawa międzynarodowego oraz nauk medycznych. Połączenie metodologii badań prawnych z metodami nauk medycznych miało na celu ukazanie interakcji pomiędzy analizowanymi instytucjami i badanymi zjawiskami. Dopełnieniem jakościowego podejścia do analizowanej problematyki było wykorzystanie pozostałych narzędzi metodologicznych, w tym analizy orzecznictwa. Uzasadnieniem dla przeprowadzenia analizy orzecznictwa był fakt ujawniania się na jego gruncie praktycznych aspektów stosowania analizowanych instytucji.

Przyjęte w monografii podział i kolejność omawianych bloków tematycznych miały zapewnić spójność wszystkich przeanalizowanych w niej zagadnień. Właściwe rozważania poprzedza prolegomena, w której przedstawiłem cele i założenia rozprawy oraz dokonałem ustaleń dotyczących aktualnego stanu badań poświęconych policji sanitarnej.

Punktem wyjścia do rozważań zawartych w części pierwszej, zatytułowanej *Funkcje administracji publicznej* stanowiło wskazanie, że pojęcie funkcji jest pojęciem *par excellence* nauk społecznych i jako takie stanowi niezwykle cenne narzędzie służące do zdefiniowania misji współczesnej administracji. Dlatego w badaniach pojęciem tym posługuje się nie tylko nauka administracji czy nauka prawa administracyjnego, ale również nauka o zarządzaniu oraz prakseologia. Powyższa uwaga miała bezpośredni wpływ na systematykę rozdziału. W pierwszej kolejności wskazałem, że treść analizowanego pojęcia budowana jest przede wszystkim w oparciu o kategorię zadań publicznych oraz metod i form ich realizacji, powiązanych ze sobą z uwagi na konkretny cel bądź cele, które mają być realizowane.

Zwróciłem również uwagę na formułowane w prowadzonym dyskursie poglądy, których eksponenci wskazują, że interes publiczny jest istotnym kryterium wyodrębnienia funkcji i tworzenia poszczególnych funkcji. Zaznaczyłem jednocześnie, że poglądy te należy –

przynajmniej *prima facie* – uznać za zasadne, o ile interes publiczny znajduje odzwierciedlenie w celach, jakie teoria wiąże z określonymi działaniami administracji, porządkując je pod nazwą funkcji.

Następnie podjąłem próbę ustalenia zależności między funkcjami prawa a funkcjami administracji publicznej, podkreślając, że prawo stwarza ostateczną legitymizację dla organizacji i funkcjonowania administracji. Zwróciłem również uwagę na to, iż badania nad funkcjami administracji publicznej jako elementem empirycznej rzeczywistości muszą niejako *ex definitione* mieć charakter interdyscyplinarny, a nie jedynie „deskryptywny”. Takie założenie determinuje konieczność odejścia od tradycyjnego instrumentarium metodologicznego, które nie znajduje większego zastosowania w badaniach nad administracją publiczną, prowadzonych obecnie w sposób wielokierunkowy, wiążący aspekty prawne, polityczne i prakseologiczne.

Dlatego w obliczu menedżerskiego modelu administracji publicznej podjąłem próbę dookreślenia pojęcia funkcji z punktu widzenia nauk o organizacji i zarządzaniu. Lejtmotywem prowadzonej analizy była potrzeba redefinicji współczesnej funkcji administracji. W tej części rozważań na szczególną uwagę zasługują wyniki badań nad problematyką funkcji przeprowadzonych przez T. Parsonsa. Autor ten – uważany za twórcę tzw. teorii systemów społecznych – twierdził, że każdy system społeczny, w tym również administracja publiczna, powinien wypełniać cztery podstawowe funkcje opisywane akronimem AGIL, od angielskich nazw funkcji: *Adaptation, Goals setting, Integration, Latency*. Wskazane funkcje występują w organizacjach na trzech poziomach: ekologicznym (kontakty z otoczeniem), strukturalnym (struktura danej organizacji) i psychologicznym. Na każdym wyższym poziomie wypełniane są w stosunku do poziomu niższego funkcje obserwacyjne i kontrolne w celu utrzymania równowagi. T. Parsons wskazuje, że „to co z punktu widzenia systemu niższego rzędu jest specyficznym celem, z punktu widzenia systemu wyższego rzędu jest wyspecjalizowaną funkcją”. Oczywiście prowadząc badania poświęcone funkcjom administracji publicznej, nie mogłem pominąć ustaleń dokonanych przez N. Luhmanna, który formułuje swoje wypowiedzi w duchu właściwym dla T. Parsonsa, twórczo rozwijając jego teorie. W przedstawionej koncepcji N. Luhmann dowodzi, że administracja publiczna stanowi podsystem istniejącego systemu społecznego. Zaprezentowane podejście w moim przekonaniu pozwala na sformułowanie zasadniczej funkcji administracji, tj. „tworzenie wiążących rozstrzygnięć”.

Drugi rozdział pracy poświęciłem analizie policyjnej funkcji administracji. W pierwszej kolejności przedstawiłem funkcję policyjną w ujęciu historycznym. Prowadzonym w tym zakresie rozważaniom towarzyszy refleksja filozoficzna, która umożliwiła przyjęcie, że pierwotny dyskurs nad etiologią i rolą funkcji policyjnej należy łączyć z koncepcjami polemologicznymi

i irenologicznymi, które zrodziły się w antycznej Grecji. Przyjęcie takiego punktu wyjścia stanowiło nie tylko uzupełnienie rozważań z rozdziału pierwszego, ale również umożliwiło przegląd koncepcji filozoficznych autorów zajmujących się kwestiami bezpieczeństwa oraz studiujących dzieje myśli irenologicznej.

Dokonując periodyzacji w tej materii, przedstawiłem poglądy filozofów wyjaśniających genezę i istotę funkcji policyjnej. Kluczowe znaczenie dla prowadzonych rozważań miały poglądy zawierające nie tylko wartości *stricte* historyczne, odpowiadające epoce, w których były tworzone, ale i panhistoryczne, co umożliwiło nie tylko ich rozwój, ale również dało podstawy do stworzenia poglądów krytycznych. Wśród nich poza poglądami Stagiryty i Platona należy wymienić między innymi P.H. D'Holbacha, J.G. Fichtego i G.W.H. Hegla.

Ustalenia dotyczące ewolucji funkcji policyjnej umożliwiły zaprezentowanie jej współczesnego ujęcia, w świetle którego oznacza ona działanie kwalifikowane z punktu widzenia określonych celów, do których należy ochrona pewnych wartości, tzn. życia lub zdrowia oraz pewnych stanów, tj. bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego i spokoju publicznego, czyli zachowanie pewnego stanu równowagi.

Ustaliłem również, że kryterium równowagi, określane przez funkcjonalistów terminem *equilibrium* (homeostaza), związane jest z traktowaniem systemu jako utrzymującego swą formę organizacyjną w trwałym układzie, mimo zachodzących w nim zmian. Dlatego zaproponowana przeze mnie analogia opiera się na założeniu, że w ramach funkcji policyjnej podejmowane są działania, których celem jest przywrócenie „systemu” do stanu „normalnego” po zaistniałych zakłóceniach.

W świetle przeprowadzonych analiz wskazałem, że termin *equilibrium* rozpoczął swą karierę w naukach społecznych od socjologii V. Pareto, definiującego go jako taki stan układu, który polega na wywołaniu w układzie reakcji zmierzającej do przywrócenia stanu realnego, gdyby układ został poddany wpływom „sztucznym”, tj. odmiennym od zwykle nań oddziałujących. „Sztuczny” oznacza przy tym nie jakiś stan wywołany eksperymentalnie, lecz stan potencjalny, który może, lecz nie musi, się wydarzyć. Nie ma zatem wątpliwości, że w ramach tej koncepcji zainteresowanie nakierowane jest na to, jak „system” zachowa się wobec zmian pojawiających się w nim nagle. Pareto wyraźnie podkreśla ów moment powrotu systemu do stanu poprzedniego, stąd zaprezentowana powyżej tendencja do interpretowania pojęcia funkcji policyjnej i *equilibrium* za pomocą pojęcia homeostazy.

W moim przekonaniu przedstawiona wizja funkcji policyjnej uprawnia do końcowej konkluzji, że działalność administracji wewnętrznej mająca na celu ochronę bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego jest trwale związana z państwem bez względu na okres

historyczny jego rozwoju, typ i formę rządów. Chronione przez działania policyjne wartości są bowiem jednymi z najważniejszych obszarów zainteresowania władzy publicznej. Są warunkami koniecznymi egzystencji jednostki w grupie społecznej, bez względu na jej wielkość. Oznacza to, że działalność państwa mieszcząca się w tym pojęciu ma podobną metrykę jak ono samo.

Jedną z najistotniejszych kwestii, która została poddana badaniu w toku prowadzonych analiz, stanowi problemem dóbr publicznych. Dyskusja na temat dóbr publicznych i procesu ich dostarczania opiera się głównie na teorii i doświadczeniu politycznym z poziomu krajowego. Jednak proces globalizacji spowodował, że wiele spraw, których zasięg niegdyś był ograniczony do polityki krajowej, zostało przeniesionych na poziom ponadpaństwowy, gdzie kwestie te mają wpływ i odniesienie globalne. Przykładem mogą być działania zmierzające do przeciwdziałania epidemiom.

Za punkt wyjścia prowadzonej analizy przyjąłem ciekawy problem egzemplifikujący się w dwóch pytaniach. Po pierwsze: czy w świetle teorii publicznoekonomicznych państwo jest jedynym dostarczycielem dóbr publicznych? Drugie pytanie wiąże się z ewolucją funkcji państwa i wpływem tych procesów na dobra publiczne.

W części wprowadzającej do rozdziału trzeciego ukazałem szeroki kontekst ewolucji dóbr publicznych. W świetle przeprowadzonych analiz wskazałem, że w literaturze często jest wyrażane przekonanie, iż wiele spośród współczesnych dóbr publicznych w XIII–XVIII w. było zapewnianych w drodze wolontariatu lub poprzez działania prywatne.

Ważnym elementem prowadzonej analizy było wskazanie, że wiele założeń P.A. Samuelsona ma obecnie walor czysto historyczny. W prowadzonych rozważaniach wskazałem również powody wycofania się niektórych odbiorców dóbr publicznych z korzystania z dóbr dostępowych, takich jak ochrona zdrowia, bezpieczeństwo czy edukacja. Zwolennicy takiego sposobu dostarczania dóbr uważają, że prywatyzacja i *outsourcing* są lepszymi sposobami dostarczania dóbr, które prowadzą do zmniejszenia katalogu dóbr i usług dostarczanych przez sferę publiczną.

W dalszej części rozdziału trzeciego przedstawiłem dystynkcje dóbr publicznych, do których zalicza się: dobra czyste, dobra nieczyste, dobra klubowe, dobra publiczne najsłabszego ogniwa oraz dobra publiczne najlepszej próby. Ta zawiła kombinacja dóbr publicznych kreuje dwa problemy: etatyzacji dóbr publicznych oraz defensywnej teorii ich dostarczania.

W dyskursie prowadzonym nad istotą dóbr publicznych podkreśla się, że pojęcie dóbr publicznych wyprowadza się z ekonomicznej analizy prawa. Dlatego też w toku prowadzonych rozważań odwołuję się do najnowszych ustaleń terminologicznych, w świetle których ekonomiczna analiza prawa jest postrzegana jako zastosowanie teorii ekonomii do badania form,

struktur, procesów oraz oddziaływań prawa i instytucji prawnych. Należy w tym miejscu uczynić zastrzeżenie, że instytucje są przy tym traktowane jako zmienna endogeniczna systemu, a zadaniem ekonomicznej analizy prawa jest badanie efektów zmian niektórych z nich w kontekście pozostałych elementów systemu. Z uwagi na powyższe instytucje prawne są przedmiotem wyboru społecznego, który podlega wyjaśnianiu za pomocą instrumentów analizy ekonomicznej.

W prowadzonych rozważaniach istotne miejsce zajęła również analiza dwóch aspektów procesów zarządzania zwrotnego, tj. zwrotności społecznej i zwrotności kognitywnej. W ich kontekście analizie poddano „efekt gapowicza”, „dylemat więźnia” oraz teorię ograniczonej racjonalności.

Charakteryzując interesujący problem ograniczonej racjonalności, wskazałem, że podmioty działające w oparciu o indywidualne priorytety nie są w stanie ustalić hierarchii dóbr publicznych. Nawet jeśli przyjąć, że możliwe byłoby określenie hierarchii preferencji, co zakładałoby znajomość kompletnej listy potencjalnych dóbr publicznych, to ich zagregowanie byłoby niemożliwe z powodu paradoksu wyboru społecznego Condorceta-Arrowa.

W rozdziale czwartym dokonałem szczegółowej analizy struktury organizacyjnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej. We wprowadzeniu do tego rozdziału podkreśliłem zależność występującą między zakresem regulacji i szczegółowością norm administracyjnego prawa ustrojowego a rozległością zjawisk organizacyjnych i skomplikowaniem „inżynierii ustrojowej”. W konsekwencji poczynionych ustaleń wskazałem, że struktura organizacyjna musi być dostosowana do celu działania administracji, zaś traktowanie tych spraw rozłącznie przyczynia się do częstych reorganizacji, które w rezultacie nie zawsze okazują się rozwiązaniami nowatorskimi, a niekiedy stanowią powrót do wcześniejszych rozwiązań.

Osobne miejsce poświęciłem charakterystyce organów naczelnych i centralnych, prezentując interesujące propozycje dywersyfikacji tych organów. W moim przekonaniu nie ma przeszkód, by w świetle poczynionych ustaleń szerzej zakreślić funkcje organów centralnych, nie ograniczając ich wyłącznie do funkcji czysto wykonawczej. Uwaga ta nabiera szczególnego znaczenia, jeśli uwzględni się, że ta grupa organów wpływa na kształtowanie się polityki państwa w sferze spraw objętych ich właściwością rzeczową. Nie można również pominąć faktu, że organy centralne uczestniczą w wypełnianiu obowiązków wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, stając się elementem unijnej sieci. Podkreśliłem, że współpraca w ramach sieci ma charakter bezpośredni, w konsekwencji czego w ramach sieci współpracują nie państwa członkowskie, ale poszczególne krajowe organy administracyjne odpowiedzialne za realizację prawa unijnego w określonej dziedzinie. Uważam, że przyjęcie takiego rozwiązania przyczynia się

do pogłębiania wielopłaszczyznowej współpracy w ramach Unii Europejskiej, poza szczeblem rządowym.

Omawiając zadania Głównego Inspektora Sanitarnego, szczególną uwagę poświęciłem planom jako zjawisku prawnemu, które od niedawna znajduje się w orbicie zainteresowania nauki prawa administracyjnego i nauki administracji. Przeprowadzona w tym zakresie analiza ujawniła, że planowanie jest fenomenem współczesności. W warunkach współczesnego państwa planowanie jest obiektywną koniecznością, wynikającą z przyjęcia przez państwo rozległych obowiązków, których realizacja wymaga podejmowania złożonych przedsięwzięć. W moim przekonaniu za pomocą planów nie tylko dokonuje się koordynacji działania ogniw administracji publicznej, ale także państwo w sposób stymulujący oddziałuje na gospodarkę i społeczeństwo.

W rozdziale czwartym przeanalizowane zostały również zagadnienia właściwe dla terenowych organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W prowadzonych rozważaniach zwróciłem uwagę na to, że terenowe organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej działają w ramach podziału zasadniczego. Zazaczyłem jednak, że nie można traktować tej zasady bezwzględnie. Wyjątki od niej przewiduje art. 56 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, który zalicza państwowego granicznego inspektora sanitarnego do kategorii organów administracji niezespołonej, oraz art. 10 ust. 1a i 1b ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej przewidujący możliwość wprowadzenia podziału pomocniczego.

W rozdziale piątym zawarłem rozważania na temat realizacji zadań związanych z zapobieganiem i zwalczaniem chorób zakaźnych. Poza częścią wprowadzającą, w której przedstawiłem ewolucję rozwiązań przeciwepidemicznych, wewnętrzna struktura rozdziału nawiązuje do klasyfikacji zadań i obowiązków zawartej w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

Zawarta w tym rozdziale analiza nadzoru epidemiologicznego objęła poszczególne jego typy. Zaakcentowałem również coraz mocniejsze tendencje rozwojowe. Egzemplifikacją tych procesów jest wzrost znaczenia nadzoru *sentinel* nie tylko dla ochrony zdrowia publicznego, ale również dla powiązanych z tym procesów decyzyjnych. Przeprowadzone badania ujawniły, że ewolucja tego typu nadzoru przebiega dwutorowo. Z jednej strony nadzorem tym, poza grypą i wirusami grypopodobnymi, objęto „zakażenia jelitowe”, między innymi salmonellozy, zakażenia *Escherichia coli*, giardiozy, kryptosporidiozy, *Shigella*, EPEC, VTEC, *Yersinia*, *Campylobacter*, *Aeromonas*, *Plesiomonas*. Natomiast z drugiej strony wzmocnieniu uległy działania „systemowe” podejmowane w ramach funkcjonujących na poziomie krajowym i europejskim sieci. Dlatego też szczególną uwagę skupiłem na Europejskiej Sieci Nadzoru nad Grypą (European Influenza Surveillance Network, EISN), którą tworzą punkty kontaktowe powołane do prowadzenia tego

typu nadzoru przez właściwe instytucje w krajach członkowskich. Pragnę zaznaczyć, że wyniki przeprowadzonych w tym zakresie badań pozwoliły pozytywnie zweryfikować tezę, że działania organów krajowych mają bezpośrednie przełożenie na działania i procesy przebiegające poza granicami poszczególnych państw.

Natomiast w refleksji nad warunkami i parametrami nadzoru epidemiologicznego wskazałem, że prawidłowo realizowany, odpowiadający wysokim standardom jakościowym nadzór epidemiologiczny powinien legitymować się takimi atrybutami, jak: prostota, elastyczność, akceptowalność, czułość oraz sprawność.

Kolejne punkty rozdziału zawierają analizę zadań między innymi: Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw zdrowia, organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, kierowników podmiotów leczniczych, lekarzy w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych. W tej części rozdziału na uwagę zasługuje ciekawy problem związany z wykonaniem obowiązku raportowania i przekazywaniem danych osobowych o charakterze sensytywnym.

Ważną częścią tego rozdziału jest analiza obowiązków osób fizycznych. Podjąłem w tym zakresie dwa interesujące problemy. Pierwszy odnosi się do kwestii żywo dyskutowanej w środowiskach prawniczych i lekarskich, a odnoszącej się do pytania o to, czy należy wprowadzać obowiązek tzw. lekarskich badań przedślubnych. Natomiast drugi problem, któremu poświęciłem odrębny punkt, dotyczy obowiązku szczepień ochronnych. Za ujęciem tej problematyki w oddzielną jednostkę redakcyjną rozdziału przemawia fakt, że wokół tego obowiązku narasta obecnie wiele kontrowersji. Dlatego szczegółową analizą należało objąć podstawy prawne ww. obowiązku. W tym zakresie wskazałem na dwie istotne kwestie. Po pierwsze, ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w art. 17 nakłada obowiązek poddania się określonym w rozporządzeniu szczepieniom ochronnym, nie przewidując możliwości odmowy poddania się takim szczepieniom. Po drugie, regulacja zawarta w art. 5 ust. 1 i art. 17 ust. 1 powołanej ustawy jednoznacznie wskazuje, że obowiązek poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym wynika z mocy przepisów ustawowych, nie ma zatem podstawy prawnej do jego konkretyzacji w formie decyzji administracyjnej.

Interesujący problem, podjęty w tej części monografii, dotyczył sporu o charakter prawny Programu Szczepień Ochronnych. W moim przekonaniu komunikat ma charakter czysto informacyjny, stanowiąc wykładnię aktualnego stanu wiedzy medycznej. Ma zatem status zbliżony do rekomendacji medycznych, a tym nikt nie zarzuca, że nie należą do konstytucyjnego systemu źródeł prawa – nie muszą, bo system prawny do nich odsyła, analogicznie jak do innych reguł technicznych. Uzupełnieniem prowadzonych w powyższym zakresie rozważań jest wiele

odwołań mających na celu pokazanie, jak analizowany problem został rozwiązany w systemie *common law*.

W rozdziale szóstym przedstawiłem wyniki badań nad zadaniami Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Rozdział ten otwiera analiza struktury organów urzędowej kontroli żywności. Ważnym elementem zaprezentowanych w tym rozdziale rozważań było wskazanie kryteriów podziału zadań w zakresie bezpieczeństwa żywności między Państwową Inspekcją Sanitarną a Inspekcją Weterynaryjną. Wobec coraz silniejszych tendencji konsolidacyjnych zmierzających do scalenia struktury organów urzędowej kontroli żywności zreferowałem przebieg prac legislacyjnych zmierzających do reorganizacji istniejącej struktury urzędowej kontroli żywności.

Analiza zagadnień związanych z graniczną kontrolą sanitarną objęła między innymi kwestię dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia tej kontroli. W kontekście art. 27 Konstytucji RP oraz art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim wskazałem na problem dopuszczenia nieprzetłumaczonego dokumentu obcojęzycznego. Omówiłem również charakter prawny świadectwa stwierdzającego spełnianie przez towary objęte graniczną kontrolą sanitarną wymagań zdrowotnych, formułując w tym zakresie konkretne postulaty *de lege ferenda*.

Istotne z punktu widzenia zagwarantowania rzeczywistej ochrony zdrowia są rozważania poświęcone suplementom diety. W prowadzonej analizie pojawiło się wiele interesujących problemów, między innymi skonfrontowałem produkty lecznicze i suplementy diety. Ujawniłem również „strefę nieostrości”, do której trafiają „produkty graniczne” (*borderline products*).

W kontekście powyższych rozważań wskazałem na jeszcze jeden ciekawy problem. Jego istota zamyka się w pytaniu, czy irracjonalność, nieroztropność oraz ryzykowne zachowanie konsumentów stosujących środki zastępcze, tzw. dopalacze, może stanowić uzasadnienie dla poszerzania zakresu pojęcia produktu leczniczego. W doktrynie i orzecznictwie prezentowane jest jednolite stanowisko, zgodnie z którym „niedopuszczalne jest, by kompetentny organ administracji, np. powiatowy inspektor sanitarny albo Główny Inspektor Sanitarny stosował rozszerzającą wykładnię definicji produktu leczniczego «poprzez funkcję» i zakwalifikował «dopalacz» jako produkt leczniczy, traktując zdolność do wywołania odurzenia przez substancje zawarte w towarze jako zdolność wywołania zmiany funkcji fizjologicznych organizmu. W przypadku «dopalaczy», których skład nie jest w pełni znany, a działanie zawartych w nich substancji wywołuje negatywne skutki dla zdrowia albo wręcz zagrożenie życia, zaś celem zażycia których jest wyłącznie odurzenie pozbawione jakiegokolwiek uzasadnienia medycznego, nie występuje w żadnym aspekcie efekt dobroczynnego wpływu na zdrowie, który odzwierciedla naturę produktu leczniczego. W tym stanie rzeczy należało skonstatować, że potrzeba ochrony

zdrowia i życia ludzi przed takimi produktami wymaga ich wyeliminowania z obrotu przy użyciu dedykowanych konkretnie do tego celu oraz najszybszych środków prawnych. Takim środkiem prowadzącym w sposób bezpośredni do wyeliminowania dopalacza z obrotu jest art. 27c ustawy z 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zw. z art. 44c ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii”.

Rozdział szósty zamyka punkt zawierający rozważania poświęcone Systemowi Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (*Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF*). W świetle przeprowadzonych analiz wykazałem, że rolą systemu jest zapewnienie skutecznej i szybkiej wymiany informacji na temat pojawiających się na obszarze poszczególnych państw bezpośrednich lub pośrednich ryzyk związanych z żywnością lub środkami żywienia zwierząt grożących życiu lub zdrowiu ludzi.

W ramach RASFF członkowie sieci, tzn. organy urzędowej kontroli żywności oraz inne podmioty realizujące zadania z zakresu bezpieczeństwa żywności, są zobowiązani do natychmiastowego przekazywania informacji na temat pojawiających się ryzyk, jak również informacji o środkach podjętych celem ograniczenia tych ryzyk, do Komisji oraz Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności. Istotnym rozwiązaniem przyjętym w tym zakresie jest możliwość uzupełnienia przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności powiadomienia o informacje naukowe lub techniczne, które ułatwią szybkie, adekwatne do ryzyka działania zarządzające państw członkowskich. Należy podkreślić, że działania sieciowe, obejmujące koordynację działań, wymianę informacji naukowych, rozwijanie i implementację wspólnych projektów, przyczyniają się do prawidłowej estymacji ryzyka, która jest dokonywana zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym. Zaznaczyć należy, że przeprowadzone badania jednoznacznie pozytywnie zweryfikowały tezę, że aktualne mechanizmy alarmowe opierają się na wzajemnej pomocy informacyjnej oraz współpracy strukturalnej.

Ostatni rozdział monografii poświęciłem zagadnieniom współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania epidemii. „Konstrukcję nośną” rozdziału stanowi stwierdzenie J.M. Lasta, że „niebezpieczeństwa dla zdrowia, gdziekolwiek na świecie, są zagrożeniami dla zdrowia wszędzie”, oraz wyniki badań R. Dodgsona, K. Lee i N. Dragera, którzy wskazują na „deterytorializację” zagrożeń dla zdrowia publicznego.

W pierwszej kolejności analizie poddałem ewolucję rozwiązań normatywnych stanowiących podstawę sformalizowanej współpracy między państwami. Szczegółowo omówiłem funkcjonowanie unijnej sieci nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych, zwracając uwagę na rolę, jaką w tym zakresie pełni Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC). Przeprowadzone badania bezsprzecznie dowiodły, że Europejskie Centrum ds.

Zapobiegania i Kontroli Chorób jest postrzegane jako istotny element Unii Europejskiej w działaniach na rzecz zwalczania zagrożeń dla zdrowia. Rola, jaką pełni ECDC, przyczynia się do wzmocnienia pozycji Unii Europejskiej w globalnych działaniach mających na celu kontrolę i reagowanie na epidemie czy inne poważne zagrożenia dla zdrowia.

Kontynuując prowadzone badania, przedmiotem analizy uczyniłem Międzynarodowe Przepisy Zdrowotne (*International Health Regulations – IHR*), które tworzą podstawę globalnego nadzoru epidemiologicznego i globalnego reagowania, przez co traktowane są jako centrum globalnego zarządzania zdrowiem w XXI wieku. Podkreśliłem, że najnowsze rozwiązania odchodzą od pasywnych zabezpieczeń w kierunku strategii aktywnego zapobiegania zagrożeniom. Nadto przyjęte rozwiązania wychodzą poza choroby zakaźne tzw. kwarantannowe (wirusowe gorączki krwotoczne typu Ebola i Marburg, wirusowe zapalenie opon mózgowych, żółta febra), obejmując inne masowe, nowe i nawracające choroby (SARS, ptasia grypa, HIV/AIDS). Wskazałem również na interesujący z wielu względów problem aktu jednostronnego mieszanego, w przypadku którego aspektem międzynarodowym równolegle towarzyszy wydanie prawnie wiążących decyzji krajowych. Analizowaną problematykę dobrze obrazują rozwiązania zawarte w art. 32b ust. 2 i art. 33 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Pierwszy z powołanych przepisów w przypadku gdy sytuacja epidemiologiczna może mieć wpływ na zdrowie publiczne w skali międzynarodowej, nakłada na państwowego powiatowego inspektora sanitarnego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego obowiązek niezwłocznego zgłoszenia tego faktu do Krajowego Punktu Centralnego ds. IHR, który w imieniu Ministra Zdrowia przekazuje je do punktu kontaktowego WHO. Z kolei art. 33 powołanej ustawy przewiduje wydanie decyzji administracyjnych w celu zapobieżenia szerzeniu się zakażeń lub chorób zakaźnych u ludzi.

Last but not least zwróciłem uwagę na debatę, jaka obecnie toczy się w literaturze prawniczej i ekonomicznej, a której przedmiotem jest wzrastająca rola globalnego prawa administracyjnego. Mając na uwadze fakt, że globalne prawo administracyjne znajduje się *in statu nascendi*, należy zastanowić się nad tym, czy transpozycja narzędzi i koncepcji wypracowanych na gruncie krajowego prawa administracyjnego do globalnego prawa administracyjnego może być pożyteczna. Pytanie to jest w pełni uzasadnione, szczególnie jeśli uwzględni się odmienności struktur globalnej administracji, względną nieformalność wielu instytucji, wielowarstwowy charakter czy w końcu rolę, jaką odgrywają w niej podmioty prywatne.

Podsumowując, chciałbym wskazać najważniejsze, posiadające walor oryginalności osiągnięcia zaprezentowanej monografii, świadczące o jej wkładzie w rozwój nauki prawa administracyjnego. W moim przekonaniu należą do nich:

- 1) Realizacja pierwszych tak szeroko zakrojonych i kompleksowych badań obejmujących działania przeciwepidemiczne, działania w sferze nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, uzupełnione o rozważania nad istotą dóbr publicznych.
- 2) Zidentyfikowanie pionierskich i perspektywicznych obszarów peregrynacji naukowych dotyczących między innymi transgranicznej współpracy w zakresie działań przeciwepidemicznych oraz bezpieczeństwa sanitarnego.
- 3) Opracowanie spójnych, często autorskich koncepcji opisujących kluczowe kategorie analizowanych obszarów badawczych, obejmujących między innymi problematykę nadzoru *sentinel*, szczepień ochronnych, globalnego prawa administracyjnego, co zostało osiągnięte w wyniku przyjęcia interdyscyplinarnej perspektywy badawczej.
- 4) Zaproponowanie kilku autorskich pojęć (np. funkcji administracji, policji administracyjnej, dóbr publicznych) oraz włączenie do rozważań nowych koncepcji lub koncepcji do tej pory pomijanych w prowadzonym dyskursie (np. koncepcji polemologicznych i irenologicznych, *equilibrium*, dystynkcji dóbr publicznych, „dylematu więźnia”, *free riders*) i ich odpowiednie usytuowanie względem wcześniej używanych kategorii.
- 5) Stworzenie bogatego, interdyscyplinarnego repozytorium wiedzy na temat działań przeciwepidemicznych oraz w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, przydatnego do budowania nowych teorii i koncepcji naukowych.
- 6) Uzupełnienie luki metodycznej poprzez zasugerowanie sposobów rozwiązania problemów typowych dla badań o tej tematyce oraz weryfikacja przydatności źródeł informacji i metod badawczych z punktu widzenia tego typu studiów.

4. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Na moje pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze składa się dorobek przedstawiony w załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Tworzy go 40 publikacji naukowych³ oraz 4 publikacje dydaktyczne⁴. 2 publikacje naukowe⁵ zostały oddane do wydawnictw, pozytywnie przeszły przez procedurę recenzyjną i oczekują na wydanie. Dorobek ten obejmuje autorstwo monografii, autorstwo artykułów publikowanych w czasopismach i pracach zbiorowych, współautorstwo artykułów publikowanych w czasopismach i pracach zbiorowych, autorstwo rozdziałów w podręcznikach oraz redakcję leksykonu naukowego.

---

³ Pozycja II.B.3-38 zał. nr 4.

⁴ Pozycja III.I.1-4 zał. nr 4.

⁵ Pozycja II.B.1-2 zał. nr 4.

Uzewnętrznienie moich osiągnięć naukowych – badawczych stanowi również udział w 36 konferencjach naukowych, zarówno ogólnopolskich, jak i międzynarodowych, w tym podczas 5 z nich występowałem jako referent lub moderator panelu dyskusyjnego⁶.

a) Pozostałe obszary badawcze

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora kontynuuję rozpoczęte wcześniej badania problematyki zagadnień ogólnoteoretycznych z zakresu prawa administracyjnego, nauki administracji oraz prawa administracyjnego materialnego.

Pragnę podkreślić, że główny obszar moich zainteresowań badawczych koncentrował się i nadal koncentruje się wokół policyjnej funkcji administracji. Zainteresowania te zaowocowały wydaniem monografii oraz zwartego cyklu artykułów, które w mojej ocenie posiadają istotny walor naukowy, a tym samym znaczenie dla rozwoju nauki prawa administracyjnego.

Monografia *Policja sanitarna*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012, ss. 250, ISBN 978-83-264-1667-5, stanowi skróconą i poprawioną wersję mojej dysertacji doktorskiej. Była to pierwsza w literaturze polskiej monografia poświęcona powyższej problematyce. Zgodnie z tytułem w monografii szczegółowej analizie poddałem instytucję policji sanitarnej. Uzasadnieniem dla podjęcia tych działań była konieczność uporządkowania całego zespołu norm, które instytucję tę tworzą. Uporządkowanie polegało nie tylko na ujednoczeniu terminologii, ale również na wskazaniu współzależności istniejącej między poszczególnymi normami wyprowadzanymi z różnych aktów prawnych. Dlatego w celu lepszego zrozumienia mechanizmów prawnych, na których opiera się instytucja policji sanitarnej, założyłem, że jakkolwiek przesłanki działania organów policyjnych stanowią przedmiot regulacji prawa administracyjnego, to ich przyczyn należy szukać również w innych gałęziach nauki.

Pragnę podkreślić, że istotne miejsce w prezentowanym opracowaniu zajmuje analiza prawnych form działania administracji publicznej. Stanowią one jedno z rudymenarnych zagadnień podnoszonych w rozważaniach nad organizacją i funkcjonowaniem administracji. Ustalenia poczynione w tym zakresie potwierdziły tezę, że w aktywności administracji egzemplifikuje się jej istota, sens, zaś status ontologiczny administracji wyraża się w wykonywaniu różnorodnych zadań, przy wykorzystaniu różnych metod działania, sposobów i instrumentów prawnych. Zagadnienia prawnych form działania administracji publicznej warte były rozważenia również z uwagi na to, że organizują one cele i wyrażone w nich zadania administracji publicznej, zaś zadania administracji wpływają na budowę odpowiedniej dla niej struktury organizacyjnej. Zmiana celów i funkcji administracji powoduje powstanie nowych zadań, co w widoczny sposób

---

⁶ Pozycja III.B.1-31 oraz II.I.1-5 zał. nr 4.

wpływa na formy i metody działania administracji. Dowodów na potwierdzenie powyższej tezy dostarczyła szczegółowa analiza, która objęła akty administracyjne (osobowe, rzeczowe) oraz akty administracyjne generalne, stanowiące kategorię, która wymyka się tradycyjnym klasyfikacjom.

W końcowej konkluzji wskazałem, że próbując określić przyszłe kierunki rozwoju regulacji prawnych w sferze policji sanitarnej, nie można ograniczyć się jedynie do postulatów *de lege ferenda* kierowanych pod adresem ustawodawcy. Całokształt przedstawionych rozważań uprawnia do stwierdzenia, że ważną rolę w tym zakresie pełnią sądy administracyjne. To właśnie orzecznictwo sądów administracyjnych w dużej mierze decyduje o zakresie stosowania analizowanych instytucji, pokazując, w jaki sposób należy rozumieć kluczowe pojęcia.

W nurt prac nad policją sanitarną wpisuje się także kilka innych publikacji tworzących zwarty cykl publikacji, w których podejmuję problemy, które pojawiły się w trakcie prowadzonych przeze mnie badań.

Cykl ten otwiera niewielka, choć istotna naukowo, pozycja, w której podjąłem próbę odpowiedzi na pytanie o istotę policyjnej funkcji administracji: *Policja administracyjna – zagadnienia wybrane*, W: Ius et Administratio, Facultas Iuridica Universitatis Ressoviensis, zeszyt 3 (7)/2010, s. 93–101, ISSN 1732-7318. We wprowadzeniu zawarłem refleksję, że problematyka policji administracyjnej w literaturze europejskiej doczekała się wielu opracowań, natomiast w piśmiennictwie polskim po II wojnie światowej pozostawała na uboczu zainteresowań naukowych. W dalszej kolejności przedstawiłem rozważania, które objęły między innymi koncepcję genezy pojęcia policji oraz ewolucję policyjnej funkcji państwa, która dokonała się w XVIII i XIX w., stanowiąc konsekwencję przekształceń o charakterze systemowym. Publikacja zawiera również retrospektywną ocenę dorobku polskiej doktryny prawa administracyjnego okresu międzywojennego obejmującą refleksję nad policją administracyjną.

W kolejnej publikacji omówiłem rolę promocji zdrowia w działaniach Państwowej Inspekcji Sanitarnej: *Specyfika promocji zdrowia w działaniach Państwowej Inspekcji Sanitarnej*, W: *Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego*. Red. J. Boć, A. Chajbowicz, Wydawnictwo Kolonia Limited, Wrocław 2009, ISBN 978-83-60631-32-4, s. 713–718. Punktem wyjścia do prowadzonej analizy było stwierdzenie, że treść prawa do ochrony zdrowia nie jest jakimś abstrakcyjnie określonym i w gruncie rzeczy niedefiniowalnym stanem zdrowia poszczególnych jednostek, ale stanowi możliwość korzystania z systemu ochrony zdrowia, funkcjonalnie ukierunkowanego między innymi na zwalczanie chorób i zapobieganie im. W dalszej kolejności przedstawiłem rozważania, w których podkreśliłem, że działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej związane z promocją zdrowia mogą być podejmowane jako podstawowa – samodzielna forma działania

lub jako forma subsydiarna-uzupełniająca. Wskazałem również, że z analizy art. 6 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej wynika, iż działania mające na celu inicjowanie, prowadzenie i koordynowanie działalności oświatowo-zdrowotnej można podzielić na dwie kategorie, tj. działania dwustronne, których celem jest bezpośrednie podjęcie współpracy przez obywateli, którzy są adresatami tych działań, oraz na działania faktyczne jednostronne przedsięwzięte w celu wywołania oczekiwanych przez administrację jednorazowych zachowań, czynności te przyjmują postać np. apelu lub odezwy.

Przeprowadzona w ww. opracowaniu analiza pozwoliła na sformułowanie wniosku, że jakkolwiek pozytywnie należy ocenić aktywność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w sferze promocji zdrowia, to jednak są też obszary, w których występują negatywne zjawiska. Wyeliminowanie ich bez wątpienia przyczyni się do zwiększenia efektywności podejmowanych działań.

Kontynuowałem badania nad problematyką prawnych form działania i wzbogaciłem je o nowe wątki, wcześniej nieobecne w moich rozważaniach. Efektem przeprowadzonych prac były dwie publikacje. W pierwszej z nich, pt. *Działania władze organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej*, W: *Władztwo administracyjne. Administracja publiczna w sferze imperium i w sferze dominium*. Red. J. Łukasiewicz, Rzeszów 2012, ISBN 978-83-916998-3-6, s. 186–199, zawarłem rozważania dotyczące koncepcji prawnych form działania. Przeprowadzana w tym zakresie analiza uzasadnia tezę o konieczności odejścia od prostych typologii i stopniowego zastępowania ich coraz bardziej złożonymi podziałami, które często wywołują rozmaite zastrzeżenia. W opracowaniu tym prezentuję również swoje poglądy odnoszące się między innymi do aktów administracyjnych rzeczowych. Analizując istotę aktu rzeczowego, zwracam uwagę na to, że to właśnie ochrona interesu publicznego, w tym ochrona życia, zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego, tkwi u podstaw szczególnego traktowania przez ustawodawcę tej kategorii aktów. Dlatego w konkluzji wskazuję, że „konstrukcją nośną” aktu rzeczowego są szczególne właściwości rzeczy, której akt ten dotyczy. To właśnie te szczególne właściwości przesądzają o tym, że prawo wiąże z nimi określone konsekwencje publicznoprawne.

Powyższe opracowanie dało asumpt do pogłębienia obszaru badawczego związanego z prawnymi formami działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W artykule pt. *Akty i czynności organów sanitarno-epidemiologicznych (kilka refleksji)*. W: *Wykładnia i stosowanie prawa administracyjnego*. t. IV. Red. D.R. Kijowski, J. Radwanowicz-Wanczewska, M. Wincenciak, LEX a Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012, ISBN 978-83-264-3845-5, s. 189–215, postanowiłem rozwinąć tezy zarysowane w poprzednim artykule, osadzając je mocno w dyskursie doktrynalnym, ale również odnosząc do ustaleń judykatury, która w tym przypadku nie tylko nie kończy dyskusji,

ale wręcz wzbogaca prowadzoną polemikę poprzez wskazanie nowych wątków i koncepcji. Przykładem może być przyjęcie przez NSA tezy, że w sprawach o charakterze rzeczowym tytuł własności jest przesłanką ustalenia przymiotu strony w postępowaniu. W prowadzonych rozważaniach podkreśliłem, że nie ma przepisu, który stanowiłby, iż w sprawach o charakterze rzeczowym w postępowaniu administracyjnym tytuł własności jest przesłanką ustalenia strony postępowania. Publikacja zawiera także pionierską z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia analizę aktów administracyjnych generalnych, które nabierają szczególnej doniosłości w kontekście narastającego problemu substancji o działaniu psychoaktywnym, tzw. dopalaczy. W tych rozważaniach nie pominąłem również szerokiego kontekstu stosowania czynności faktycznych. Wyniki przeprowadzonych w tym zakresie badań pokazują, że wraz ze wzrostem zadań współczesnej administracji będzie rosła również rola czynności faktycznych, dlatego należy je traktować jako forpocztę innowacyjności i rozwoju.

Kwestią podejmowaną w prowadzonych przeze mnie badaniach był również problem sieci nadzoru epidemiologicznego. Szczegółowe rozważania w tym zakresie zawiera tekst pt. *Koncepcja sieci organów nadzoru epidemiologicznego*. W: *Pomiędzy zarządzaniem publicznym a ogólną teorią administracji*. Red. E. Jasiuk, G.P. Maj, K. Sikora, S. Wrzosek, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej w Radomiu, Radom 2013, ISBN 978-83-62491-30-8, s. 59–66. W publikacji tej w pierwszej kolejności przedstawiłem ewolucję nadzoru epidemiologicznego, który początkowo (lata 60. XX w.) koncentrował się na chorobach zakaźnych, by następnie objąć również choroby niezakaźne, np. nowotwory i udary mózgu, a także zbieranie danych o czynnikach ryzyka chorób, inwalidztwie i działaniach w dziedzinie ochrony zdrowia oraz rejestrację niepożądanych odczynów poszczepiennych i polekowych.

Wskazałem również, iż prowadzenie nadzoru epidemiologicznego przynosi wymieralne korzyści. Informacje uzyskane w jego ramach służą nie tylko czystej wiedzy epidemiologicznej, ale również dają rozeznanie co do rozmiaru konkretnych zagrożeń, umożliwiając odpowiednie „zarządzanie uwagą”, co prowadzi do prawidłowego rozmieszczenia środków przeznaczonych do zwalczania chorób zakaźnych i zakażeń.

Przechodząc do analizy sieci organów nadzoru epidemiologicznego, wykazałem, jak silnym czynnikiem determinującym procesy w tym zakresie było przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. W konkluzji zazaczyłem, że w procesie tworzenia sieci nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych należy widzieć zasadę zdecentralizowanego stosowania prawa unijnego oraz gwarancję efektywności i jednolitości jego stosowania przez organy krajowe, co sprzyja administracyjnej konwergencji i powstaniu europejskiej przestrzeni administracyjnej.

Kolejna publikacja – pt. *Epidemiological surveillance at a trans-border co-operation level*, W: *Free movement of goods and persons across the Polish – Czech – Slovak borders legal differences and similarities*. Ed. B. Mikołajczak, Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek 2012, Katowice, ISBN 978-83-60743-57-7, s. 250–258 – narodziła się jako efekt udziału w projekcie badawczym „Free movement of goods and persons across borders – legal differences and similarities (LEGDAS)”, finansowanym przez International Visegrad Fund⁷. W publikacji tej po zarysowaniu tendencji rozwojowych działań przeciwepidemicznych przedstawiłem interdyscyplinarne podejście do warunków i parametrów, jakim powinien odpowiadać nadzór epidemiologiczny. Mając na uwadze konwencjonalną naturę poczynionych w tym zakresie, ustaleń wskazałem, iż nadzór epidemiologiczny prawidłowo realizowany powinien legitymować się takimi atrybutami, jak: prostota, elastyczność, akceptowalność, czułość oraz sprawność. Przeprowadzona analiza pozwoliła na sformułowanie wniosku, że jednym z fundamentalnych warunków prawidłowo funkcjonującego systemu nadzoru epidemiologicznego jest stworzenie ujednoliconej definicji chorób zakaźnych. Zwróciłem również uwagę na to, że zagrożenia związane z chorobami zakaźnymi dawno przestały mieć charakter lokalny. W związku z tym szczególnie ważną kwestią staje się funkcjonowanie zintegrowanego systemu nadzoru epidemiologicznego, w ramach którego zostaną wypracowane standardy i procedury postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia ludzi.

Badania naukowe powinny nadążać za zmieniającą się rzeczywistością, dlatego w kolejnej publikacji, pt. *Samorząd a szczepienia ochronne. Kilka uwag o partycypacji*. W: *Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym*. Red. B. Dolnicki, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2014, ISBN 978-83-264-4464-7, s. 559–569, zawarłem analizę prawną tworzenia przez samorzady programów zdrowotnych obejmujących między innymi szczepienia ochronne. Analiza ta została osadzona w bardzo mocno zarysowanym kontekście partycypacyjnym. W wyniku przeprowadzonych badań, na które złożyła się analiza dorobku doktryny i judykatury, wysunąłem wniosek, że partycypacja posiada zdolność „wytwarzania” legitymizacji dla systemu administracyjnego. Jest to ważne, gdy uznamy konieczność poszukiwania przez administrację własnych źródeł legitymacyjnych, zamiast opierania ich jedynie na „pośrednich” – politycznych. Podkreśliłem również, że partycypacja traktowana jest jako swoiste „dokapitalizowanie wiedzą” procesu decyzyjnego. Umożliwia artykułowanie przez obywateli swoich interesów, preferencji, potrzeb, co jest zjawiskiem cennym w obliczu menedżerskiego modelu administracji publicznej. W tekście tym, nawiązując do wcześniej podejmowanych wątków obejmujących analizę czynności faktycznych, wskazałem, że programy zdrowotne mogą być kwalifikowane jako dwustronne

---

⁷ Pozycja III.A.1 zał. nr 4.

działania społeczno-organizatorskie. Ujawniłem również niebezpieczeństwa i obszary zagrożone patologią, do których należy np. uruchamianie programów, które nie znajdują żadnych odbiorców, ponieważ problemy zdrowotne, których one dotyczą, okazały się nietrafione, tj. nie odnosiły się do realnych potrzeb społeczności lokalnej, a były jedynie powodowane „modą na medialną chorobę” bądź też były inspirowane przez firmy farmaceutyczne, które za pośrednictwem powołanych przez siebie fundacji zachęcały władze lokalne do podejmowania programów zdrowotnych z wykorzystaniem swoich produktów.

Kolejnym obszarem moich zainteresowań badawczych jest szeroko zakreślona problematyka nowych zjawisk w administracji. Prace w tej materii poświęciłem zarówno ogólniejszej refleksji nad zarządzaniem jakością w administracji publicznej, jak również szczegółowym problemom pojawiających się w praktyce administrowania. W ramach badań poświęconych tym zagadnieniom przygotowałem i opublikowałem następujące opracowania.

Badania problematyki działań projakościowych w administracji publicznej rozpocząłem od opracowania pt. *Jakość działania w administracji publicznej*. W: *Profil absolwentów studiów administracyjnych a potrzeby polskiej służby publicznej*. Red. W. Mikułowski, Wydawnictwo Libra, Białystok 2006, ISBN 83-922599-9-8, s. 128–134, w którym ukazałem dynamiczny wzrost znaczenia sektora usług publicznych, a wraz z tym narodziny i rozwój koncepcji marketingu relacyjnego, co spowodowało rewizję tradycyjnego, Weberowskiego modelu biurokracji i zastępowanie go koncepcjami właściwymi dla modelu menedżerskiego zarządzania. Podkreślenie znaczenia elementu partycypacyjnego umożliwiło mi wskazanie jednej z dróg podnoszenia jakości, która zakłada aktywny udział społeczeństwa jako swoiście pojmowanych „interesariuszy”. W tekście tym przedstawiłem również wybrane metody służące podnoszeniu jakości działania administracji publicznej.

Rozwinięcie koncepcji zarysowanych w powyższym artykule zawarłem w dwóch kolejnych opracowaniach. W pierwszym – pt. *Zarządzanie jakością w działaniach administracji publicznej*. W: *Biurokracja*. Red. J. Łukasiewicz, Wydawnictwo RS DRUK, Rzeszów 2006, ISBN 83-922029-9-6, s. 752–760, napisanym we współautorstwie z Panią prof. dr hab. L. Zacharko oraz Panią dr B. Wartenberg-Kempką – zauważyłem, że poszukiwanie czynników kształtujących dobrą administrację stanowi konsekwencję rozwoju instytucjonalnego demokratycznego państwa prawa oraz kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego. W konkluzji wskazałem, że mocno zarysowany aspekt obywatelski nabiera szczególnego znaczenia, jeśli uwzględni się fakt, że sektor publiczny jest niejako opłacany „z góry” i w związku z tym posiada wobec obywateli określone zobowiązania.

W drugim tekście – zatytułowanym *Nowe zjawiska w administracji publicznej – zagadnienia wybrane*. W: *Sprawność działania administracji samorządowej*. Red. E. Ura, Rzeszów 2006, ISBN 83-919955-9-3, s. 173–183, stanowiącym efekt wspólnych prac badawczych przeprowadzonych wraz z dr E. Janik – zająłem się problematyką marketingu dób materialnych i usług, który ściśle wiąże się z działaniami zmierzającymi do modernizacji administracji publicznej. W toku prowadzonych analiz wskazałem, że punktem wyjścia przeprowadzanych reform jest założenie, iż osoby i organy administracji publicznej dokonują swoistej wymiany. Wymiana ta nie ma jednak charakteru komercyjnego, gdyż dostarczający produkt nie oczekuje zwiększenia zysku kwalifikowanego w kategoriach finansowych, lecz innej korzyści – przyjmującej z reguły formę niematerialną, np. zmiany zachowania, sposobu myślenia czy nastawienia. W mojej ocenie przedstawione w ww. publikacji podejście marketingowe cechujące działania instytucji publicznych przejawia się w dostosowaniu form, technik i procedur do uprzednio zdefiniowanych potrzeb.

Analizę problematyki urynkwienia i związanych z tym zmian prowadzących do modernizacji administracji publicznej zawarłem w kolejnym artykule pt. *Biurokracja a nowe formy działania administracji*, W: *Ewolucja prawnych form administracji publicznej. Księga jubileuszowa z okazji 60. rocznicy urodzin Profesora Ernesta Knosali*. Red. L. Zacharko, A. Matan, G. Łaszczycza, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa 2008, ISBN 978-83-7601-174-5, s. 119–126. W artykule tym przedmiotem badania uczyniłem nie tylko *New Public Management*, traktowany jako synonim zmian, ale również dwie oryginalne metody: *benchmarking* oraz *reengineering*.

Pogłębione rozważania dotyczące problematyki instrumentów wykorzystywanych w procesie zarządzania jakością w administracji publicznej zawarłem w dwóch kolejnych opracowaniach: *Umowa jako instrument zarządzania jakością w administracji publicznej - prolegomena*. W: *Umowy w administracji*. Red. J. Boć, L. Dziewięcka-Bokun, Wydawnictwo Kolonia Limited, Wrocław 2008, ISBN 978-83-60631-22-5, s. 311–316, oraz napisanym we współautorstwie z dr E. Janik *Umowa jako instrument zarządzania jakością w administracji publicznej – głos w dyskusji*. W: *Nowoczesna Administracja Publiczna*. Red. M. Lisiecki, K. Machowicz, A. Sokół, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 573/2009, ISSN 1640-6818, s. 237–243. Oba wskazane powyżej opracowania pozwoliły mi zaprezentować rozważania na temat działań zmierzających do modernizacji funkcjonowania administracji poprzez szerokie zastosowanie „kultury kontraktowej”. Wskazałem również na rosnące znaczenie partnerstwa publiczno-prywatnego, które jest instrumentem rozwoju infrastruktury i świadczenia za jego pomocą usług publicznych, a zarazem stanowi rozwiniętą formę inwestowania w sektor publiczny.

Ścisły związek z problematyką pro jakościową oraz z problematyką partycypacji obywateli w procesie decyzyjnym ma artykuł pt. *Wybrane zagadnienia marketingu komunalnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Prawnicza, zeszyt 64/2010, PRAWO 9, ISSN 1643-0484, s. 56–62. W artykule tym uznaję, że w dyskusji na temat marketingu miast i regionów za punkt wyjścia należy przyjąć rozszerzoną interpretację produktu obejmującego „miejsce” jako specyficzny przedmiot transakcji. Dla zobrazowania prowadzonych rozważań przywołałem *casus* Saarbrücken, w którym metody zarządzania oparto na modelu Speyera. Ustalenia poczynione w tym zakresie pozwoliły mi na przedstawienie płaszczyzn, na których występuje marketingowa aktywność gmin.

Kolejnym artykułem wpisującym się w ten nurt jest tekst pt. *Jakość administracji a partycypacja społeczna w administrowaniu – głos w dyskusji*. W: *Wyzwania i dylematy związane z funkcjonowaniem administracji publicznej*. Red. E. Jasiuk, G. Maj, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej w Radomiu, Radom 2012, ISBN 978-83-62491-27-8, s. 155–168. W opracowaniu tym zawarłem analizę ukazującą administrację publiczną jako organizację innowacyjną, nieustannie adaptującą się do zmieniających się uwarunkowań. Wskazałem również, że zadaniem tak zdefiniowanej administracji jest budowanie instytucji publicznych działających na rzecz stymulowania rozwoju. Ujawniłem także, iż konsekwencją rozwoju instytucjonalnego oraz kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego jest dążenie jednostek do akceptowania ich pozycji w relacjach z administracją publiczną. W publikacji zrekonstruowałem fundamentalne dla analizowanej materii pojęcia responsywności oraz *empowerment*. W konkluzji wskazałem, że udział obywateli w zarządzaniu sprawami wspólnoty powoduje, iż administracja staje się radykalnie inkluzyjna.

Następną kwestią, którą podjąłem w prowadzonych badaniach, był problem polityki administracyjnej. Przeprowadzone w tym zakresie rozważania zawarłem w artykule pt. *Polityka administracyjna a teoria organizacji i zarządzania*. W: *Polityka administracyjna*. Red. J. Łukasiewicz, Wydawnictwo Bonus Liber, Rzeszów 2008, ISBN 978-83-61312-18-5, s. 275–282. W opracowaniu tym postulowałem między innymi, że system sterowania w administracji publicznej powinien zostać tak skonstruowany, by katalogi „produktów” były formułowane w oparciu o istniejące potrzeby „klientów” administracji. Podkreśliłem jednocześnie, że wymaga to zbudowania odpowiedniego systemu programowania, który umożliwiłby definiowanie na podstawie życzeń obywateli – klientów zadań dla administracji publicznej jako dostawcy świadczeń – produktów. Zaakcentowałem, że określenie „produkt” stanowi dowód na to, że świadczenie nowoczesnej administracji stanowi usługę skierowaną do obywatela traktowanego jako klient administracji.

W publikacji pt. *Prolegomena do wyzwań administracji wobec współczesności*. W: *Współzależność dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej*. Red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2010, ISBN 978-83-255-2013-7, s. 445–451, analizie poddałem między innymi koncepcję zarządzania uwagą (*attention economy*), która koncentruje się na zagadnieniu rzadkiego zasobu administracji, jakim jest uwaga. Podkreśliłem, że koncepcja ta dostarcza wielu ciekawych obserwacji zarówno jeśli idzie o komunikowanie się administracji z otoczeniem, jak i z punktu widzenia zarządzania przez administrację wiedzą i informacją. Przeprowadzone w tym zakresie rozważania uzupełniłem o badania tzw. miękkich zmiennych.

Istotną dla mnie publikacją jest artykuł pt. *Nowe formy współdziałania a koncepcja społeczeństwa obywatelskiego*. W: *Formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego*. Red. B. Dolnicki, Wydawnictwo LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012, ISBN 978-83-264-3975-9, s. 355–362. We wprowadzeniu do ww. opracowania podkreśliłem, że społeczeństwo obywatelskie należy do tych pojęć, które okazały się fundamentalne dla ewolucji nowoczesnej administracji. Stwierdzenie to pozwoliło mi to na wytyczenie osi, wokół której skoncentrowały się moje rozważania. Analizując *crowdsourcing* jako jedno z tzw. pojęć pomostowych, wskazałem, że za deklaracjami politycznymi powinny podążać konkretne propozycje rozwiązań normatywnych dopuszczających zwiększenie udziału obywateli w życiu publicznym. Jednocześnie występując w roli adwokata diabła, powtórzyłem za E. Shilsem pytanie: „czy społeczeństwo obywatelskie jako «wizja żywych instytucji» potrzebuje działań normatywnych prowadzących do tworzenia nowych bytów?”. Czy też, jak argumentuje powołany autor, budowa instytucji oznacza coś więcej niż nadanie im normatywnego kształtu? W kontekście tego pytania konkluduję, że efektem arbitralnie narzuconych form może być pojawienie się pewnego wariantu Schlözerowskiego pojęcia *societas civilis sine imperio*.

Wyniki badań nad problematyką dostępu do informacji przedstawiłem w artykule pt. *Dostęp do informacji publicznej a koncepcja społeczeństwa informacyjnego*. W: *Dostęp do informacji publicznej w Polsce i w Europie. Wybrane zagadnienia prawne*. Red. E. Pierzchała, M. Woźniak, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010, ISBN 978-83-7095-439-7, s. 67–76. We wskazanym opracowaniu dokonałem analizy regulacji prawnych dotyczących dostępu do informacji publicznej, przyjmując za punkt wyjścia ukazanie ewolucji prawa do informacji. Podkreśliłem, że zachodzące w tym zakresie zmiany stanowią dowód procesów reformatorskich, urzeczywistniających obywatelskie prawa do informacji, które bez wątpienia stanowi fundament tzw. dobrej administracji. Istotnym elementem prowadzonych rozważań było uznanie, że jednym z podstawowych zasobów, jakim dysponuje administracja publiczna, jest zajmowanie centralnego

miejsca w społecznym systemie informacyjnym. W ramach opracowania zwróciłem również uwagę na subtelny różnicę między społeczeństwem informacyjnym a społeczeństwem informatycznym. W konkluzji wskazałem, że społeczeństwo informacyjne nie może funkcjonować bez sprawnie działającej administracji publicznej stanowiącej – co jasno wynika z przeprowadzonej analizy – „konstrukcję nośną” współczesnego państwa.

Pogłębione rozważania dotyczące reinterpretacji klasycznej koncepcji biurokracji zawarłem w artykule pt. *Nauka administracji wobec wyzwań współczesności*. W: *Stan i kierunki rozwoju nauk administracyjnych*. Red. A. Błaś, J. Boć, Kolonia Limited, Wrocław 2014, ISBN 978-83-60631-74-4, s. 129–135. W prowadzonych rozważaniach zidentyfikowałem ciekawy problem, który egzemplifikuje się w pytaniu o „geometrię przyszłości”. Pytanie to nabiera szczególnego znaczenia wobec faktu, iż ciągle jeszcze nie znamy cech nowego ładu, ale z tego co już jest mocno akcentowane w prowadzonym dyskursie wiadomo, że organizacje nowego typu będą „odchudzone”, o płaskiej, elastycznej i zorientowanej na jakość strukturze. W efekcie pojawi się organizacja postbiurokratyczna o horyzontalnej, a nie wertykalnej, strukturze składającej się z grup (zespołów) zadaniowych. W podsumowaniu stwierdziłem, że ewolucja administracji publicznej przebiega od modelu biurokratycznego poprzez model postbiurokratyczny, heterarchiczny, aż do całkowicie nowego poziomu wirtualnego.

Badania, których przedmiotem uczyniłem nieprawidłowości występujące w procesie administrowania, zaowocowały opracowaniem pt. *Patologie w administracji publicznej: wybrane zagadnienia*. W: *Patologie w administracji publicznej*. Red P.J. Suwaj, D.R. Kijowski, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, ISBN 978-83-7601-628-3, s. 72–79. Rozważania rozpocząłem od dwóch ciekawych porównań. W pierwszym przedstawiłem administrację jako drzewo, natomiast w drugim ukazałem ją jako mityczne zwierzę *Katoblepas*. W dalszej części rozważań poczynione ustalenia w zakresie konkretnych przykładów patologii odniosłem do oryginalnych poglądów C.N. Parkinsona oraz twórcy hierarchologii – L.J. Petera.

Przedmiotem mojej szczególnej aktywności naukowej stała się eksploracja problemów ujawniających się na gruncie współpracy w zakresie działań przeciwepidemicznych i powiązanych z tym procesów agregacji dóbr publicznych. Krąg prac powiązanych tematycznie z meritum monografii obejmuje niżej wskazane publikacje.

Szczególne miejsce w tej części mojego dorobku naukowego zajmuje studium pt. *Public goods in administrative space – outline of problematic aspects*. W: *Silesian Journal of Legal Studies*, vol. 6, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2014, ISSN 0208-6336, s. 23–31. W artykule tym zmierzyłem się z trudną i niejednoznaczną problematyką dóbr publicznych. W pierwszej kolejności zaprezentowałem ustalenia dotyczące przestrzeni administracyjnej. Analizie poddałem

również administracyjną konwergencję globalną oraz administracyjną odrębność instytucjonalną. Efektem przeprowadzonych badań była odpowiedź na pytania o istotę dóbr publicznych oraz relacje pomiędzy globalnymi dobrami publicznymi a dobrami lokalnymi (regionalnymi, krajowymi). W publikacji tej nie pominąłem również rozważań dotyczących globalnego prawa administracyjnego.

Kolejnym opracowaniem był artykuł pt. *Zdrowie jako dobro publiczne w dobie globalizacji – kilka uwag dyskusyjnych*. W: *Dobra publiczne w administracji*. Red. M. Woźniak, E. Pierzchała, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2014, ISBN 978-83-8019-078-8, s. 291–302, w którym przedmiotem analizy uczyniłem dobra publiczne, odnosząc podejmowane w tym zakresie rozważania do zdrowia, które stanowi jedno z podstawowych i niekwestionowanych dóbr publicznych. W pracy tej zawarłem rozważania nad tym, jaki wpływ na obecny kształt dóbr publicznych miała ewolucja tej koncepcji. Poczynione w tym zakresie ustalenia ujawniły, że wyjście poza szczebel krajowy generuje wiele problemów i dylematów pojawiających się w procesie efektywnego zarządzania dobrami publicznymi.

Innego rodzaju zagadnienia stanowiące rozszerzenie analizy zawartej w monografii znalazły swoje odbicie w publikacji pt. *Zarządzanie dobrami publicznymi – kilka uwag na kanwie działań przeciwepidemicznych*. W: *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne*, t. I. Red. J. Sługocki, Wydawnictwo PRESSCOM, Wrocław 2014, ISBN 978-83-64512-07-0, s. 425–439. Główny problem poruszany w ww. artykule dotyczy odpowiedzi na intrygujące pytanie: czy epidemie mogą być kwalifikowane jako zło publiczne (*public evil*)? Pozytywna odpowiedź na to pytanie uaktualniła dwie ważne kwestie, a mianowicie, że pojawienie się chorób zakaźnych o zdolnościach epidemicznych gdziekolwiek na świecie stanowi zagrożenie dla ludzi wszędzie oraz że zagrożenia mogą doprowadzić do powstania stanu tzw. „wspólnej bezbronności”. Dlatego w dalszej części rozważań wskazałem, że funkcja alarmowa oraz środki kontroli mogą być kwalifikowane jako niekonkurencyjne i niewykluczalne globalne dobro publiczne. W końcowej konkluzji podkreśliłem, że przypadki EID’s (*re-emerging infectious disease*), ponownie pojawiających się chorób zakaźnych, „lotniskowej” lub „importowanej” malarii, żółtej febry stanowią koronny dowód na to, że rozróżnienie, na zdrowie w wymiarze narodowym i międzynarodowym oraz na „choroby nasze” i „choroby ich” stało się anachroniczne.

Uzupełnieniem analizy zawartej w monografii jest publikacja *Dobra publiczne w świetle teorii ograniczonej racjonalności. Kilka dyskusyjnych refleksji na przykładzie działań przeciwepidemicznych*. W: *Procesy kierowania w systemie administracji publicznej*. Red. J. Łukasiewicz, Rzeszów 2014, ISBN 978-83-916998-4-3, s. 173–183. Objęła ona wybrane zagadnienia determinujące proces zarządzania dobrami publicznymi, które traktowane są jako kluczowa kategoria teorii wyboru

publicznego. Jako punkt wyjścia przyjąłem sformułowaną w literaturze decyzyjną teorię administracji i emblematyczne dla niej poglądy H.A. Simona. W prowadzonych rozważaniach wskazałem również, że w procesie zarządzania dobrami publicznymi występują także problemy powiązane z „efektem gapowicza”, „grą w najslabsze ogniwo” czy „tragedią wspólnego pastwiska”.

Zainteresowania badawcze związane z działaniami przeciwepidemicznymi stały się kanwą opracowania pt. *Wyzwania dla ochrony zdrowia publicznego jako kategorii dobra publicznego. Uwagi na przykładzie działań przeciwepidemicznych*. W: *Bezpieczeństwo zdrowotne – ujęcie interdyscyplinarne. Podmioty, środowiska i obszary wyzwań oraz zagrożeń zdrowotnych*. Red. N.A. Fechner, Z. Necki, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Poznaniu, Poznań 2015, ISBN 978-83-65096-04-3, s. 121–132. Przedmiotem badania uczyniłem w tym artykule między innymi relacje pomiędzy zdrowiem jako dobrem lokalnym (regionalnym) a zdrowiem w ujęciu globalnym. W związku z tak zakreślonym problemem badawczym uzasadnione stało się wskazanie, że liczba podmiotów zaangażowanych w administrowanie sprawami publicznymi w tym zakresie stała się tak duża, że często jest obrazowo nazywana „miską spaghetti” (*spaghetti bowl*). Odniosłem się również do niezwykle ciekawego problemu wykorzystania informacji opartych na nieoficjalnych raportach oraz działalności mediów elektronicznych i portali społecznościach, które udostępniają informacje dużo szybciej niż jakiegokolwiek inne oficjalne źródła.

W nurt badań związanych z nadzorem epidemiologicznym wpisuje się artykuł pt. *Refleksje nad skutecznością nadzoru epidemiologicznego*. W: *Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem. Jednostki, grupy i społeczeństwa*. Red. M. Kopczewski, A. Kurkiewicz, S. Mikołajczak, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Poznaniu, Poznań 2015, ISBN 978-83-65096-18-0, s. 531–542. Publikacja ta zawiera analizę ukazującą nadzór epidemiologiczny jako instytucję innowacyjną, nieustannie adaptującą się do zmieniających się uwarunkowań. Stanowi to konsekwencję procesów zachodzących we współczesnym świecie oraz powiązanych z nimi wyzwań stawianych przed organami nadzoru epidemiologicznego. Podkreśliłem również rolę obywateli w działaniach przeciwepidemicznych, co dowodzi ugruntowania się koncepcji administracji responsywnej.

W ramach badań nad zarządzaniem globalnymi dobrami publicznymi powstał artykuł pt. *Wyzwania w zarządzaniu globalnymi dobrami publicznymi. Kilka uwag na przykładzie sieci organów nadzoru epidemiologicznego*. W: *Internacjonalizacja administracji publicznej*. Red. Z. Czarnik, J. Posłuszny, L. Żukowski, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2015, ISBN 978-83-264-8088-1, s. 71–83, w którym poza zaprezentowaniem filozoficznej retrospekcji ewolucji dóbr publicznych przybliżyłem dystynkcję dóbr publicznych.

Tak skonstruowane wprowadzenie pozwoliło mi na dalsze, szczegółowe już rozważania, którymi objąłem między innymi teorie publiczno-ekonomiczne, w świetle których zapewnienie dóbr publicznych zasadniczo jest skoncentrowane na poziomie krajowym i nie uwzględnia polityki wielostronnej oraz przechodniego zapewnienia dóbr publicznych.

Ważne miejsce w moim dorobku naukowym zajmuje opracowanie pt. *Działania przeciwepidemiczne na przykładzie szczepień ochronnych. Kilka uwag na tle orzecznictwa*. W: *Administracja publiczna – aktualne wyzwania*. Red. L. Zacharko, A. Matan, D. Gregorczyk, Wydawnictwo AM Poligrafia, Katowice 2015, ISBN 978-83-938226-1-4, s. 205–220. Przedstawione w tej publikacji wyniki badań mają charakter nowatorski, albowiem analizowana problematyka nie była do tej pory przedmiotem głębszej refleksji doktrynalnej. Rozważania skoncentrowałem na obowiązku szczepień ochronnych, uzupełniając prowadzoną w tym zakresie analizę o liczne odwołania do orzecznictwa sądów krajowych. Pokazałem również, jak analizowany problem został rozwiązany w systemie *common law*.

Efektom zaproszenia mnie do udziału w International Congress of Administrative Law, Science and Justice był artykuł pt. *Anti-epidemic measures as a plane of cross-border cooperation – a few observations in public good context*. W: *Administrative Law and Science in the European Context*. Vol. 1/2015, Ed. J. Sługocki, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2015, ISBN 978-83-7241-996-5, s. 205–213, w którym przedstawiłem kontynuację wcześniej podjętej problematyki sieci nadzoru epidemiologicznego, uzupełniając ją o nowe, wcześniej nie podejmowane wątki.

W ramach badania procesów zarządzania uwagą powstało opracowanie pt. *Jawność działania w świetle teorii zarządzania uwagą. Dylematy na przykładzie działań przeciwepidemicznych*. W: *Jawność w samorządzie terytorialnym*. Red. B. Dolnicki, LEX a Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2015, ISBN 978-83-264-3482-2, s. 267–275, w którym analizując działania przeciwepidemicznych, powiązałem je z zarządzaniem informacją oraz *public relations*. Tak określone pole analizy pozwoliło mi w konkluzji wskazać, że współcześnie wyzwaniem dla administracji nie jest gromadzenie informacji, lecz umiejętny wybór najistotniejszych zagadnień oraz efektywny ich transfer.

Moja aktywność naukowa oraz organizacyjna została doceniona przez Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który wyróżnił mnie nagrodami za działalność naukową⁸.

---

⁸ Pozycja II.H.1-3 zał. nr 4.

b) Plany naukowo-badawcze

W dalszej działalności naukowo-badawczej zamierzam kontynuować badania nad policyjną funkcją administracji oraz perspektywiczną i inspirującą naukowo problematyką zarządzania dobrami publicznymi. W ten nurt badawczy wpisują się dwa najnowsze teksty (w druku). Pierwszy – zatytułowany *Działania sieciowe organów policji sanitarnej* – zostanie opublikowany w monografii *Struktury administracji publicznej. Metody, ogniwa, więzi*, która ukaże się z okazji 90. rocznicy założenia Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Natomiast drugie opracowanie, pt. *Status jednostki w świetle regulacji przeciwepidemicznych*, zostanie wydane w monografii *Jednostka wobec działań administracji publicznej*, która ukaże się w maju jako podsumowanie konferencji zorganizowanej w Arłamowie przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego⁹.

Ponadto chciałbym rozpocząć i z pełnym zaangażowaniem poświęcić się badaniom problematyki tzw. epidemiologii przestrzennej, związanej z „mapowaniem” rozmieszczenia i intensywności chorób, co umożliwi natychmiastową wizualizację zagrożeń dla zdrowia publicznego. Zdolność mapowania chorób w dużej mierze zależy od rodzaju i jakości dostępnych danych. Dlatego przeprowadzone badania zostaną uzupełnione o analizę nadzoru opartego na metodzie *big data*, z którą wiążą się nowe formy gromadzenia, przetwarzania i przechowywania danych. Prace nad tą tematyką chciałbym połączyć z serią interdyscyplinarnych warsztatów pozwalających na skonfrontowanie punktu widzenia prawników z perspektywą specjalistów z dziedziny epidemiologii.

c) Współpraca naukowa z innymi ośrodkami akademickimi

W ramach działalności naukowej współpracuję z uczonymi z innych ośrodków akademickich. Kontakty z naukowcami z wydziałów prawa i administracji uniwersytetów w Brnie (Masarykova Univerzita), Bratysławie (Paneuropska Univerzita) i Trnawie (Trnavská Univerzita) nawiązałem w trakcie realizacji wspólnego projektu naukowego finansowanego przez International Visegrad Fund (standard grand No. 21120067 of 2011)¹⁰. Efektem tej współpracy, poza dwiema konferencjami (9–10 czerwca 2011 r., Wisła oraz 12 czerwca 2012 r., Istebna – Jasnowice), była również monografia pt. *Free movement of goods and persons across the Polish – Czech – Slovak borders legal differences and similarities*. Katowice, Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek, Katowice 2012, ISBN 978-83-60743-57-7, ss. 294.

⁹ Pozycja II.B.1-2 zał. nr 4.

¹⁰ Pozycja III.A.1 zał. nr 4.

W latach 2011–2015 realizując grant naukowy „Policja sanitarna – zagadnienia administracyjnoprawne”, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki w Krakowie (numer umowy 2011/01/B/HS5/00661)¹¹, wielokrotnie przebywałem na kwerendach bibliotecznych na uniwersytetach w Wiedniu i Saarbrücken. Pobyty te stanowiły znakomitą możliwość nawiązania i pogłębiania współpracy naukowej. Wymiernym efektem nawiązanych w tym okresie kontaktów naukowych było nie tylko przygotowanie kilku publikacji naukowych, ale również zaproszenie mnie do European Association of Law & Economics (Europejskie Stowarzyszenie Prawa i Ekonomii), które jest ważnym forum wymiany wyników badań i pomysłów¹².

Przebywając w 2013 r. na wyjeździe naukowym na Ukrainie, w czasie którego uczestniczyłem między innymi w międzynarodowej konferencji „Internacjonalizacja administracji publicznej” organizowanej przez SEAP¹³ oraz Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki, nawiązałem kontakty z doc. dr Yevheniєм Horlovem z Katedry Nauk Prawnych Krzemieńczyckiego Uniwersytetu Narodowego im. M. Ostrohradskowa. Efektem podjętej współpracy była między innymi wizyta tego ukraińskiego uczonego w Polsce.

d) Udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych

Otwartość na współpracę z polskimi i zagranicznymi naukowcami potwierdza moje zaangażowanie w organizację konferencji¹⁴. Ponadto dowodem mojej aktywności na tej płaszczyźnie jest udział w 36 krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych, na których zgłaszałem oraz wygłaszałem referaty, brałem udział w dyskusjach oraz moderowałem panele dyskusyjne¹⁵.

e) Funkcja promotora pomocniczego

Wprowadzając w życie nowo przyjęte rozwiązanie przewidziane w art. 20 ust. 7 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1852 z późn. zm.), Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, doceniając mój dorobek naukowy oraz warsztat badawczy, dwukrotnie powołała mnie do pełnienia funkcji promotora pomocniczego¹⁶. Po raz pierwszy w przewodzie doktorskim Pana mgr. Ł. Karasia. Tytuł dysertacji: *Ochrona praw cudzoziemców w francuskim prawie administracyjnym*. Promotorem była Pani prof. dr hab. L. Zacharko,

---

¹¹ Pozycja II.G.1 zał. nr 4.

¹² Pozycja III.H.2 zał. nr 4.

¹³ Pozycja III.H.1 zał. nr 4.

¹⁴ Pozycja III.C.1-4 zał. nr 4.

¹⁵ Pozycja III.B.1-31 oraz II.I.1-5 zał. nr 4.

¹⁶ Pozycja III.K.1-2 zał. nr 4.

natomiast recenzentami Pani prof. dr hab. J. Blicharz (Uniwersytet Wrocławski) oraz Pani dr hab. J. Jagoda (Uniwersytet Śląski). Po raz drugi jako promotor pomocniczy występowałem w przewodzie doktorskim Pana mgr. J. Pierzchały. Tytuł dysertacji: *Prywatyzacja zadania w zakresie oświaty – studium administracyjnoprawne*. Promotorem była Pani prof. dr hab. L. Zacharko, natomiast recenzentami Pani prof. dr hab. Z. Duniewska (Uniwersytet Łódzki) oraz Pan prof. zw. dr hab. B. Dolnicki (Uniwersytet Śląski). Oba wyżej wskazane przewody zakończyły się sukcesem, a dysertacje zostały uznane za wyróżniające. Pragnę również dodać, że byłem pierwszym promotorem pomocniczym powołanym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

5. Osiągnięcia w pracy organizacyjnej

Moje zaangażowanie na rzecz społeczności uniwersyteckiej to nie tylko działalność naukowo-badawcza oraz dydaktyczna. Swoje siły inwestuję również w działalność organizacyjną na Wydziale Prawa i Administracji, gdzie pełnię między innymi funkcję sekretarza Wydziałowego Zespołu ds. Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. W ramach tej funkcji jestem odpowiedzialny za przygotowanie i monitorowanie przebiegu badania ankietowego, w tym kompletności i jakości przeprowadzonych ankiet oraz spełnienie wymagań związanych z zapewnieniem odpowiedniego *response rate*. Pełnię również funkcję członka Wydziałowego Zespołu ds. Krajowych Ram Kwalifikacji. Jako członek tego gremium brałem udział w serii seminariów bolońskich¹⁷.

Ponadto w 2013 r. uczestniczyłem w pracach Wydziałowego Zespołu ds. przygotowania nowego kierunku „Przedsiębiorczość” oraz w przygotowaniu nowej specjalizacji na kierunku Administracja – „Bezpieczeństwo wewnętrzne”; prace zespołu zakończyły się sukcesem. Obydwa te nowe kierunki uzupełniły ofertę dydaktyczną wydziału, wzbudzając ogromne zainteresowanie, czego najlepszym dowodem są liczne zapytania o możliwość podjęcia studiów na nowo utworzonych kierunkach. Warto zaznaczyć, że działania takie umacniają pozytywny wizerunek wydziału, co jest szczególnie ważne w sytuacji, gdy wydział stawia przed sobą nowe zadania, wymagające stworzenia określonego wizerunku w opinii publicznej.

Pragnę również podkreślić, że wraz z dr. Robertem Netczukiem przygotowaliśmy wniosek skierowany do Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w Warszawie o sfinansowanie projektu: „Nowa jakość edukacji – bezpieczeństwo wewnętrzne” (FSS/2013/HEI/W/0049), którego celem jest wdrożenie nowej specjalności na wydziale. W dniu 4 lutego 2014 r. Zarząd Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, na podstawie rekomendacji Komitetu ds. Wyboru Projektów, podjął

---

¹⁷ Pozycja III.Q.4 zał. nr 4.

ostateczną uchwałę dotyczącą przyznania środków finansowych dla działania Rozwój Polskich Uczelni¹⁸. Spośród 139 ubiegających się o dofinansowanie projektów zarząd fundacji zdecydował się na dofinansowanie zaledwie 20. Wśród nich znalazł się wyżej wskazany projekt. Pragnę zaznaczyć, że projekt uzyskał bardzo wysoką ocenę merytoryczną, przeprowadzoną w oparciu o dwie opinie niezależnych ekspertów, otrzymując 89,5 pkt na 100 możliwych.

6. Działania eksperckie

Dowodem aktywności w tej sferze są między innymi przeprowadzone przeze mnie szkolenia, np. dla pracowników Starostwa Powiatowego w Żywcu, oraz sporządzone opinie, np. opinia dotycząca braku zasadności wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach I Wydział Cywilny z dnia 7 maja 2013 r. w sprawie z powództwa Miasta Katowice przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie Śląskiemu o zapłatę, sygn. akt I ACa 159/13, opinia dotycząca zasadności wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach I Wydział Cywilny z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie z powództwa Miasta Katowice przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie Śląskiemu o zapłatę, sygn. akt I ACa 823/13. W latach 2011–2012 współpracowałem również z Rudzką Spółdzielnią Mieszkaniową w Rudzie Śląskiej oraz Miejskim Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji sp. z.o.o. w Mysłowicach, przygotowując dla tych podmiotów ekspertyzy prawne¹⁹.

Pragnę również dodać, że w 2013 r. nawiązałem współpracę z ówczesnym Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach, Panem dr. Grzegorzem Hudzikim. Pan dr Grzegorz Chudzik pełni obecnie funkcję zastępcy Głównego Inspektora Sanitarnego. Współpraca ta umożliwiła mi udział w serii seminariów eksperckich dotyczących między innymi kwestii walki z substancjami o działaniu psychoaktywnym, tzw. dopalaczami.

7. Osiągnięcia w pracy dydaktycznej oraz popularyzatorskie

Poza pracą badawczą i współpracą międzynarodową prowadzę także działalność dydaktyczną. Na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach mogłem rozwinąć swój warsztat dydaktyczny i naukowy w zakresie szerokiej gamy przedmiotów z obszaru prawa administracyjnego i nauki administracji wykładanych na kierunkach Prawo oraz Administracja. Na kierunku Prawo prowadzę zajęcia z prawa administracyjnego (wykład i ćwiczenia), nadzoru epidemiologicznego (wykład specjalizacyjny i konwersatorium).

---

¹⁸ Pozycja III.E.1 oraz II.G.2 zał. nr 4.

¹⁹ Pozycja III.M.1-3 zał. nr 4.

Natomiast na kierunku Administracja prowadzę wykłady z nauki administracji, public relations w administracji publicznej. Z kolei na kierunku Administracja (specjalność „Bezpieczeństwo wewnętrzne”) jestem odpowiedzialny za wykłady specjalizacyjne poświęcone tematyce policji administracyjnej oraz bezpieczeństwa sanitarnego. Byłem również promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich²⁰. Występowałem także w charakterze recenzenta prac licencjackich i magisterskich.

Jako wsparcie procesu dydaktycznego przygotowałem we współautorstwie z innymi pracownikami naukowymi cztery podręczniki dydaktyczne²¹. Stworzyłem również autorskie materiały w formie prezentacji multimedialnych do prowadzonego przeze mnie wykładu specjalizacyjnego oraz konwersatorium z nadzoru epidemiologicznego. Oryginalność tych materiałów przejawia się w tym, że analiza normatywna poprzedzona jest interdyscyplinarnymi rozważaniami z zakresu historii sztuki oraz historii medycyny. Moją intencją było to, by szeroki kontekst historycznym wzbogacił wiedzę studentów o subtelności, które byłyby dla nich niedostępne, gdyby zajęcia opierały się wyłącznie na literaturze prawniczej. Zmierzając do uatrakcyjnienia zajęć z ww. przedmiotów, w ramach nawiązanej współpracy z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach zorganizowałem kilkanaście wizyt studentów w wojewódzkiej stacji sanitarno-epidemiologicznej, w trakcie których mieli okazję uczestniczyć w serii wykładów i prezentacji. Zaangażowanie w działalność dydaktyczną znajduje potwierdzenie w ocenach studentów; dowodem na to są wyniki ankiet satysfakcji studentów (np. w 2014 r. 4,86 przy 210 ankietach studenckich oraz w 2015 r. 4,92 przy 190 ankietach studenckich).

Jako przykłady działalności popularyzatorskiej pragnę wymienić przeprowadzenie wykładów otwartych na Wydziale Prawa i Administracji, np. wykładu ogłoszonego na zaproszenie członków działającego na WPiA Koła Naukowego Prawa Administracyjnego w dniu 15 stycznia 2013 r., zatytułowanego *Abrakadabra, czyli co zawdzięczamy epidemiom*. Gościłem również w LO im. Karola Miarki w Mikołowie, gdzie 15 maja 2015 r. wygłosiłem wykład na temat: *Broń biologiczna – broń atomowa ubogich*.

Korzystając z dobrodziejstwa nowych technologii, założyłem i prowadzę stronę internetową: www.policjasanitarna.pl, na której poza informacjami o mojej aktywności naukowej w zakładce „Shot naukowy” zamieszczam artykuły popularnonaukowe. Największą popularnością w 2015 r. cieszyły się następujące artykuły: *Wszystko zaczęło się od krowy czyli komu zawdzięczamy szczepienia*, *Zabójczy krewniacy*, *General Tyfus wszy i komputery*, *„A imię ich... czyli o tym*

²⁰ Pozycja III.J.1 zał. nr 4.

²¹ Pozycja III.I.1-4 zał. nr 4.

skąd się wzięły nazwy bakterii. Łączna liczba odsłon ww. wpisów do dnia 31 grudnia 2015 r. wyniosła 117 316. Natomiast średni czas odsłony wyniósł 6:35 min., co jednoznacznie świadczy o tym, że tekst został nie tylko „kliknięty”, ale również przeczytany.

.....
/Marcin Janik/